

Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

637. Manifest z dnia 20 grudnia 1830 r.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Manifest z d. 10 Grudnia
1830 roku.

637

ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. В. СТЕФАНИКА НАН УКРАЇНИ

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ФОНД 4 (Бав.)

ОПИС 1

ОД. ЗБ. 637

№ 637.

IV. A. 15.

Vom Vorstande
der k.k. Polizei-Direction.

46. 766.
or. V.

Hochgeborener Herr!

Das hochlöbliche k.k. Statthalteri-Präsidium hat
die k.k. Polizei-Direction mit dem Dekrete vom 31. Mai d. J.
Z 3399 beauftragt, Eurer hochgeborenen Sie aus dem Aus-
lande eingelangten hier beifolgenden Manuscripte „Manifest
perze obie izby na posiedzeniu w dniu 20go Grudnia 1830. uchwa-
lony“ und 1. Heft geistliche Gesetze mit dem Einhalte zu mündl.
zustellen, daß man von Ihrer bisserigen lokalen Haltung
erwarte, worauf Sie diese Beschlüsse bloß zum eigenen
Gebrauche annehmen und dieselben durch weitere Mittheilung
nicht verbreiten werden.

Lemberg am 7ten Juni 1858

Chowinski

An
den Gültbesitzer Herrn
Victor Grafen von
Baworowski
hochgeboren

Ljinn

Vom Vorstande der k. k. Polizei-Direction.

47. 766.

A. P.

An!

Dem Gültbesitzer Herrn Victor Grafen
von Baworowski
hochgeboren

Ex Offo

2. Manuscripte

Hinn

Sub. N° 19 $\frac{2}{4}$.

Manifest *przez wie Jacy*
 na posiedzeniu *Sejmie* 20 grudnia 1830
 uchwalony

Kiedy naród, niegdys' wolny i potężny nadmiarem
 niedoli umęczonym był, widzi uciec do ostatniego
 w praw swoich: do prawa odparcia się, ucisków;
 winien to sobie, winien światu; aby w najmiej
 przychylny które go przyniosły do popierania
 i szczerem swiętej sprawy swojej. Uchwały izby sejmowej
 i w stolicy dnia 20 listopada działaney, i umiające
 ię, za narodową, postanowiły krok ten usprawie
 dziwić w oczach Europy. Leży on, wznawienie
 cne, mowy i potwarne, jakie gwałty i tajemne podstępny
 towarzyszące, trzem obrotom w obrotom dawnej
 Polki: historia, które stały się, i w wlasności, i
 naciekowata ię piętrem publicznem obrotu.
 Jedney ekwili nie umilkła wrocyta Polakow
 o gwałt ten, i zatów, nie przesłata powiewa
 szeregów, bez skazy na czele walecznych zastępów
 a Polak w obrotym, i w kraju, i w krajiny, do
 krajiny obnosić umiesionu postwa Tomowe,
 wotat o pomfte, i w ich pniwage i w szlachetnem
 studzeniu, które, iak każda myśl wielka, i wawie
 dawnem nie było, mniemat, ię w walce za sprawę
 wolności, ię w wlasnej ię w walce, ię w walce

Łożysta ta wyryta, a lubo w własnym obrębie, odży-
wała Polka wrak bohatera wieku język, prawa,
swobody wielkie dary, większe reszcie nadzieję.
Odebrał sprawa jego nasza, kraj nasza jego staty-
sia, własności, a kiedy go sprzymierzeni, niebo
nawet odstąpiła, wierni do ostatka podzieliłi Po-
lacy klęskę bohatera a ta wspólność upadku, me-
ra i niesamoznogo narodu mimowolną resz-
tycismęta na samych zwycięzcai.

Narbył rywo. Skwitto reszta to wrucie, abył
uroczyście wśród walki przymekły mocarstwa Europy
trwały i na zasadach sprawiedliwości opartym
pokojem świat obdarzyć, aby dłużej się na nowo-
pami naszem. Kongres wiedeński nie starał się
przynajmniej ostrocić nowej kłopoty wywołanej
Polakom. Zapewniono więc narodowości i hand-
wajemny wszystkim miśiom dawnej Polki, a te-
ktora, walka europejska niepodległa, rastała, a trzech
stron znacznie umniejszona, oddano w tytułem kro-
leństwa, oddzielną konstytucyę, i wolności, wazmo-
nia, pod bezpośrednie Aleksandra panowanie.

Dopełniając tych warunków nadał on liberalną kon-
stytucyę Krolestwu, a Polakom pod rosyjskiem
panowaniem będących bliską nadzieją potężenia
z niem pocieszył. Nie były jednak te dary bez po-
przednich obowiązków z jego, bez ofiar u naszej strony.

Imad i w wasie stanowiący walki świetne obietnice

wynione

wyznione Polakom pod panowaniem Aleksandra
 królewskim, podległości nacane na rannary Ma
 polskoni, wstrzymaly nie jednego u dziataniu,
 a ogłoszenie sie krolestwem polskim bylo jedynie
 spelnieniem wyznaczonych od dawna pryncypow.
 Dla narodowosci i swobody, dla miernego
 pokoju Europy, zadano poswiecenia niepodleglosci,
 tego warunku politycznego zycia narodow: jak gdyby
 mogl istniec trwaly pokoj na ujarmieniu 16 miliono
 wego ludu oparty, jak gdyby dzieje swiata nie nauczyly
 ze po najslarszych wiekach podpite narody odrysku
 iz niepodleglosci do jakieg ich Stworca dzielac od
 innych jzrykiem i obyczajami odwiecznie przerwajacy,
 jakby i ta nauka byla dla rzadow stracona, rewolucy
 onna krzywda, czyni uciwnionych naturalnymi spry
 mienzeniami kradego co przeciw nim powstajacy
 Ale iste narzucone dowolnie warunki nie zosta
 ty dotrzymanymi: w krotce przekonali sie Polacy,
 ze narodowosci i umie Polskie krotstwo przez ufa
 wa Ruskiego nadane, byly jedynie ponzetaz, rzu
 cona dla ich kraiu pod innymi rzadami porostalych,
 radejona bronia przeciwko państwom osienonym
 a exrem osamienieniem Dla tych ktorym zarezerwe
 zostaly i nie pod temi swietymi umiowionymi ramienami
 no zaprowadzili ponizenie, zmikrozmienili nicowol
 nierz i woglytkie klyski jakic dluzi despotyzm

i utrata godności człowieka ciągnie za sobą. Stan
ten wydawał się całkiem jawnym środkiem jakich przeciw
wrogów użyto. Najdotkliwsze obelgi, haniebne kary
wymyślne przestawiania, wszystko pod pozorem kar-
ności wykonano przez narzeczonego wojska, miały na
celu wytepienie tego szlachetnego umiarkowanego
tego narodowej godności która wojska masze cechowała.
Najdotkliwsze również i tak istotne uchybienie
sam narzeczonego wojska przeciw karności, prze-
stępstwa popełnione, sędziów wojskowych zupełnie
do wolności wojska zostawionych uchyliły go nie-
określonym panem życia i honoru każdego woj-
skowego. Władzom z oburzeniem wyroki sądów wo-
jskowych po kilkakroci kassowane póki nakazano
go stopnia kary nie ugmierzały, wielu epusci
prerogi, wiele osobistych od wojska doznano nie
wagi, w własnej krainie śmiertelnie wydarzone
zmywało aby okarać że nie brak mężstwa ale obaw
wystawienia na swank ocygany. Dłoń mściwa,
wstrzymać. Pierwszy sejm królestwa i uroczyste
ponowienie obietnic, że dobrodziejstwo konsty-
tucyj państwa do braci naszych rozciągnie będa
związek na nowo nadziei: i sejmowej przywiodł
do powolności. Nie był w istocie cel tych obietnic.

Wolność

Wolności druku, wolne obrady były dozwolone, były tylko
 póki szerzyły się ustawie by na dnie krymienia ujarzmio
 nego ludu dla potężnego rozbawy. Skoro jednak po
 tym sejmie zaczęto w piśmie kontrazac i naradzić
 się nad krajowemi sprawami stało się to hasłem do
 zaprowadzenia najsurowszej cenzury; po sejmie zaś
 następnym który miał te same cele nastąpiło prześlę
 dowania reprezentantów narodu, zarządania w sprawie
 objawione. Nadziwiam się konstytucyjnemu ludu Europy
 gdy teraz dojdą do ich wiadomości steremnie tego
 nie zdarzenia, z ich strony, nadumiarowaniem
 z jakim Polacy swobod tych uważali nad uszanowa
 niem Monarchy, religji i obywateli których nawo
 wet jednym słowem nieobrazili a drugiego nad sta
 wiają, w badają która nie tylko swobody nadane wy
 Dzierżać ale przoną gwałtu tego na karb wyruszonej
 wolności nieszczęśliwego narodu Kładrze. Dotychczas
 na jednym ciele koron samodzierny i króla kon
 stytucyjnego było potworem politycznym który
 całego istnieć nie mógł. Każdy przewidywał że
 protestwo Polku jest albo rozwiązaniem instytu
 cji liberalnych dla całego imperium rosyjskie
 go albo jeżeli musi pod zelanem, samowład
 stwem jego prawica, Zagadka ta w krótko rozstrzy
 gnięta została. Łódzie się nie na chwile cesarza
 Alexandry

Alexander rozumiał że cała obszerność despotycznej
władzy z popatarnością praw liberalnych
da się połączyć i że ich popieranie nowy wpływ
ma zapewni na sprawy Europy. Lecz wkrótce
rozumiał że wolność nie da się poniżyć do stopnia
jępego narzędzia despotyzmu a od tego w obronę
stał się jego przeciwnikiem. Rosya straciła wszelką
nadzieję przez Monarchę otrzymać i jakiekolwiek
ciężkiego iarmużenie a Polska stopniami ze
wszystkich swobód wyzuta była miata. Miesiącami
się kłopotliwie i wykonaniem jego zamiarów.
Mychowanie publiczne skazane, systemat obkurantyzmu
uorganizowany, lud instrukcyi która już posiadał, całe
województwo reprezentacyi w radzie, i by możności spano
wienia budżetu pozbawione. Narzucano podatki, na-
prowadzono wysuszenia i wódto bogactwo narodo-
wych monopolia a skarbu niemi zwiększony stał się
państwą najemnych sturalców, przewrotnych podlegarzo-
i niecznych spiegiów. W miejscu oszczędności o której było
krótko dopominał się, naród ciągle powiększano
gorszącym sposobem penyge urzędniow, dodawano
im ogromne gratyfikacye, wymyślano miejsca dla
osob, wszystko, aby coraz bardziej zwiększać procent
waleracyjnych od rządu. Potwarne, wpięgo stąd dobiegło
ochronien

6

schronień domowych, zaraziło ją dem przemocą i zrywa
swobodę rodzinnego życia, a starożytna Soloka
gospodność stała się systemem dla niewolnych. Za
rzeczona wolność osobista i gwałcona, zapelniano
wizjeria, wojenne sądy postanowione na cywilne
osoby, rosły i gwałtowne kary na obywateli, któ-
rych cała wina było w duchu i charakter narodo-
wy ratować od represji i zguby zamierzali. Mada
remnie niektóre władze i reprezentanci narodu
wytawiali królowi obraz nieprawości w jego imie
nia dopelnianych: nie tylko nadawcy ukroconem nie
były ale nadto odpowiedzialności ministrowi i władz
rządowych przez bezpośrednie brata cesarskiego i dżiata
nie i władze dyskrecyjną, jemu użyczoną za-
pełnie zniknęła. Władza ta potworzona, arodo
nagwyrzyszek, ho godności osobistej, każdego obraza
iących nadawcy, doszło do tego stopnia zacięto-
ści że nie tylko w wielkiego stanu ludzi przed
siebie powołanych w suych gmachach z niewarata
bez osiadłych obywateli stolicy, wśród tłumów gro-
madzonego ludu do robot chanpiących rbrodnia
rzom właściciwych dowolnie zmuszata, jak
zaby je opatrności przez ten nadmiar obelgi

uzupełniom

uczuciom narodow wyrażonej, za narzędzie jego postać
przekształca.

Do tylu gwałtach, po takim wszystkim naręceniu rzezy
tanii, zdolnem uprawnie' powstanie nie tylko przeciw
władzy sile, narzuconej, lecz ktoregoby się rząd naj
prawniejszy w ^{ładnym} krajach cywilizowanym bez
karnie dopuszc' nie wazył; ktoru nie gładzi, że wszelkie
przymierze pomiędzy władzą, a narodem zerwane
zostalo, że narodu ten stał się niewolnikiem, ktoremu
w każdej chwili kajdany rzucić i narodu' przekuć
było wolno? Dalszy obraz nieuczest' naszych i bra
ci abytewny już może, lecz prawda go zamilać
niecierwala.

Prowinieje dawniej do Rosyi wcielone nie tylko
przyjęzozonemi nie zostały, nie tylko bracia nasi
nie otrzymiali narodowych instytucji przez Kongres
wiedeński zawerowanych; lecz nadto obietnicami, zachętą,
a potem ozekiwaniami obudzone w nich wspomnienia narodo
we, stały się przestępstwem i abrodnią szanu, a król Polski
w tey dawnych prowincyach, scigał Polaków ktorzy się Pola
kami narwać powazyli. Szkolna młodzież stała się swobod
niey celem szogosci. Która matka wydzierano niedoro
ste dzieci, anakornitych rodzin nadzieje wywozono na Sybir,
lub

lub oddawano w szeregi reputowanego żołdactwa. W urzędowych pi-
 smach i nauczaniu szkolnym języki Polskie odjęty, ukazy niweczyły prawo
 równości i jawności, a przywileje szlacheckie, bezprawnie administracyi nie
 podporządkowali o niedre właścicieli ziemskich, a od wstąpienia
 na tron Mikotaja stan się ten co raz bardziej pogorszał,
 nawet intolercancya religijna wszelkimi środkami starata
 się obrządek Uniacki wypłenić a Łaciński przywrócić.
 W królestwie lubo iur' nadna z narzeczonych konstytucy-
 swobod zachowana, nie była swobody te zachowane i miesz-
 ne czynny, istniały iusure w prawie. Mlekató jej i kam
 dosięgnąć. Ukazat się dodatkowy do konstytucyji artykuł
 który pod szyderczym pozorem troskliwości o zachowanie
 ustawy niweczył jedno z głównych jej rozporządzeń, dę-
 muige iabom jawności obrad i wsparciu publiczney opinii
 a nadeuszyszko miał te uswiżyć zasady, że królowi
 wolno odebrać co raz nadat, a tem samym zmiesić i całą
 konstytucyę jak zniosł jeden jej artykuł. Pod taką, a o
 wronką, zwolano sejm w roku 1825 a kłosego wszelkie
 mi środkami smiałych obrońców swobod oddalić sta-
 rano się, a Łosta przybywającego na obrady gwałtownym
 uwięziono sposobem i otoczonego karamami w cięglej
 jurem lat 5 ar do wybuchnięcia Rewolucyji trzymano
 niewoli. Porbawiony sejm się swoich ramknigty,
 stracony odjęciem konstytucyji Łotroney na nowo
 obietnicami przyzwolenia prowincyji Polskich
 posiedd

poszedł na stałym sejmie roku 1818 lew równie jak
wtedy spełniło obietnice na niemych a prosby o powro-
cenie odjętych swobód odepchnięte zostaly.

Towarzeczne obalenie sabachetnych umyślowo rozjątko-
nie całego narodu przygotowywano od dawna burzę
ktorej zbliżenia ślady okazywał się razęły, kiedy
śmierć Aleksandra, wstąpienie na tron Mikołaj
i zaprzysiężenie przez niego, dawato się rozczai-
do nadzieja, odstąpiła, a swobody powroca. Wkrótce
zniknęła ta nadzieja bo nie tylko meiny porostaly
w dawnym wstanie ale Rewolucya Petersburgska
stala się hasłem uwiezienia lub badan najznak-
mitszych z senata, izby poselskiej, wojska i oby-
watelstwa mezo. Wkrótce wiezienia stolicy prze-
jętione, wozien nowe gmachy przyjmowaly,
tysięczne ofiary, nie wryskich cześci dawny Pol-
ski, a pod obcych nawet madow do Warszawy
znowo. Udreczenia na ktore ludzkość się wzdryga
przygotowano na rodzinnej ziemi wolności, a
tamę nieszczęśliwych ofiar czasem zapominanych
w ciasnych i wyczerpanych wiezieniach śmierć lub
samobójstwo jedynie przeczekaly. W obręgu wszel-
kich praw do sterstwa ustanowiono Komitet

z Rosyan

w Rosyjan, Solaków po większej części wojskowych
 którzy przedłożeniem męczeństw, obietnicami. Daro
 wania kary, podstępem i badaniami starał się jedyn
 nie otto aby wyrok na obwinionym nie istniejący
 zbrodni. Po przedłożeniu 13 rocznym więzieniu usta
 nowiono dopiero sąd sejmowy. Po gory obrzą, wsty
 kich praw popełniona była zbrodnia uwięzienia
 tak druziego; i o śmierć była ofiar przygotowania
 Archa było ią, uprawnie. Sumienność Senatu zawio
 sta to oarekiwanie i prawie jednomyślnie niewinne
 mi zbrodni stara uznata tych co już dwa lata
 przeszło cierpieli. Od tego miła różnica między ob
 winowemu a job sędziami, pierwszy pomimo wyroku
 uniewinniającego nie wypuszczeni, uwięzieni
 nado do Setersburga jeczeli w fortach więzieniach
 i dotąd nie uszysey wrocili na cyryjską ziemię, Sone
 torowie nas rok blisko ratnymani natto, że się
 sędziami niepodlemi obczali. Wyroka ogłoszenie
 i wykonanie ustrzymane oddano rozprawa no jego
 władzom administracyjnym, a kiedy nakoniec
 wzgląd na Europę, kmasit do jego ogłoszenia smiad
 minister unieważyc majestat narodu, karząc

im ience m

inieniem monarchy najwyższą, w kraju magistraturę, wykonywającą, najwyższą, ze swoich atrybucji. Po takich to czynach cesarza, Mikołaja koronował się Królem Polskim namierzył. Przywłaszczani reprezentanci narodu byli niewymiennie świadkami obrzędu, ponownie przysięg i ich nowego statutu. Do nie tylko żadne nadzycie, wada nawet dyskrepcyjna nie siona nie została ale senat w sam dzień koronacji zapewniono nowymi ustawkami nieposiadającymi kwalifikacji praw konstytucyj, zadanych, a jedyną rzekojmie nieuległości ich zdania dających. Nieprawnie obciążenie i nakazana przedart dóbr narodowych miały na celu ogromny w ziemi majątek narodowy ruchomy i rozrządowym użycie, lecz opatrność chciała aby unawne summy z wykonania wreszcie planu tego pochodzące i od uronienia zachowane stały się rasitkiem tyje teraz utawiającym udrojenie narodu.

Wreszcie ostatnia pociecha, którą Polacy u Mesandra nie sprężsila swoje stodzili, nadzieja, potężniejsza się z brawia przez cesarza Mikołaja odietą im została. Wzrostki iur werty były zerwane, oddawna w świetny ogień, którego na ołtarzach ogęzynny repatai ^{nie} było ^{nie} wolno, a pierśiach tylko prawych tlat potajemnie, jedna

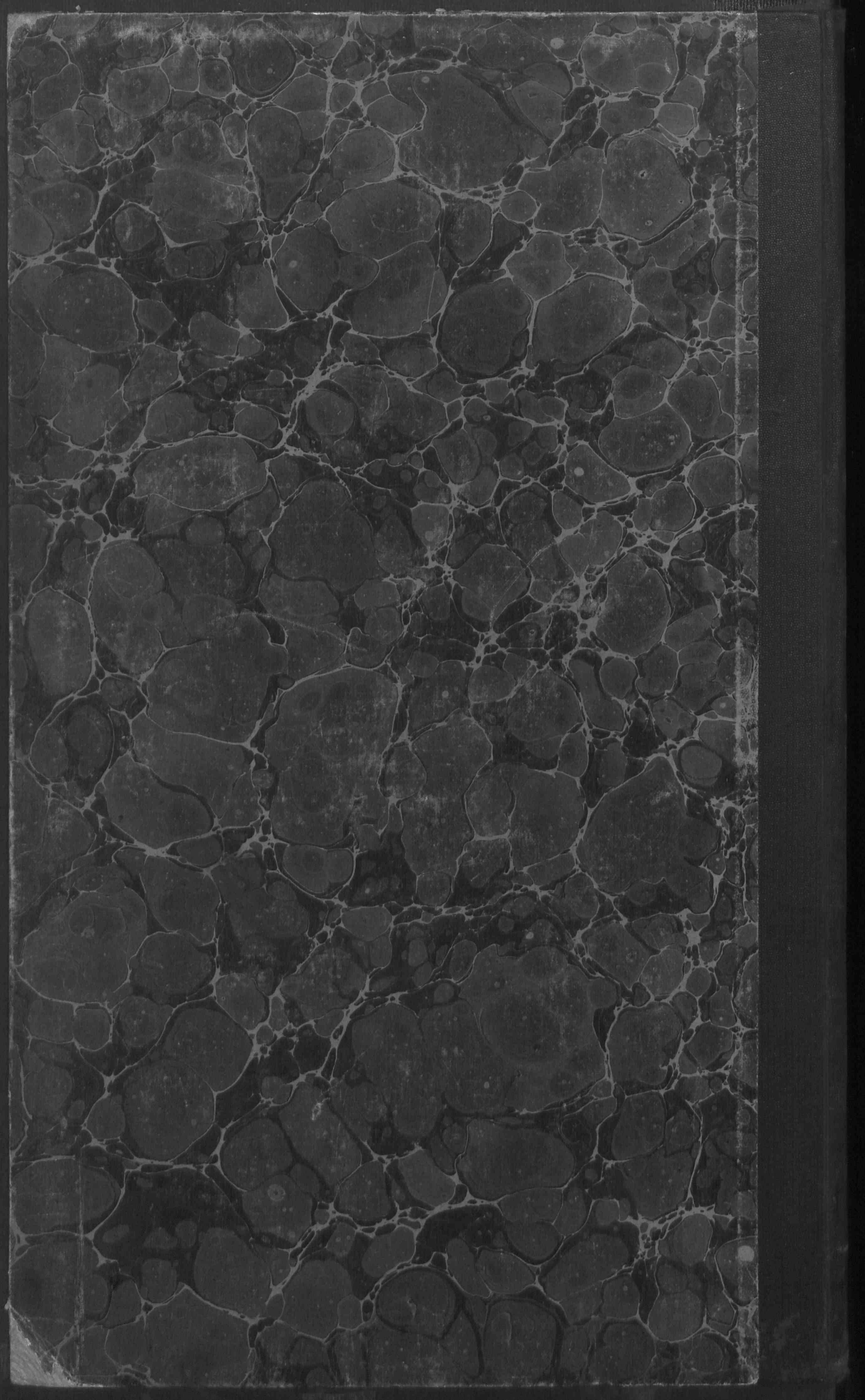
jedna myśl była wszystkim wspólna, że poniżenie ta-
 kiego dżurcy, znosić się nie godzi, lecz władza przyspici
 była sama skwile wypuchnięcia. Były coraz mocniej
 potwierdzających się wieściach o wojnie przeciw swo-
 bodom ludów rozpocząć się mającej, nadeszły rozkazy
 postawienia na stopie wojennej wojsk Solskich, przeobra-
 conych do wymiaru, a natomiast rosyjskie wojska kraj
 nasz ralać miały. Makarano znaczne summy z obcia-
 żenia lub przekazy dóbr narodowych pochodzące i w
 banku utrócone wycić na koszt tej raborczej dla wol-
 ności wojny. Uwięzienia na nowo się zaczęły. Nie było
 chwili do stracenia. To o wojsko, skarb, zapasy, honor
 narodu nierdolego nieść innym więzow, ktoromi sam
 się brzydzi, a walzyć przeciw wolności i dawny
 towarzyszem broni. Cud to hardy, lecz exuciem
 tem ferce narodu, ognisko zapatu, dzieńna mto
 dzień wojskowa i akademicka, oraz znaczna
 część walecznego garnizonu i obywateli naj-
 silniej przejęta, postanowiła dać haście powsta-
 nia. Elektryczna iskra w jednej chwili wojsko,
 stolicę, kraj cały przebiegła. Zajasniała noc
 29 listopada ogniami wolności. W dniu jednym
 oswobowana stolica, w dniach kilku potażono jednę
 myśłą, w ogólnie oddziały wojska, fortece zajęte,

narodo

naród ubrojoný, brat cesarski z wojskiem Ros-
jijskiem na wspaniałość się rzucający i tym jedynie
środkiem ocalony: o to są czynny tej rewolucyi bo-
haterskiej, czystej i sublimnej jak młodzień-
czy zapad który ja, rozumieć. Powstał naród
roski z ponizienia i podległości z mężkiem
przedsięwzięciem, niepowrotem więcej do
wzrostów które przeszedł, nierówności oręża
przodków nie wyalory, niepodległości i
potęgi, jedynie swobodę rekami, póki nie roz-
bierają sobie tych swobod, których domaga-
ją się jako naszytnej paści przodków i ma-
jącej potrzeby wieka, jedynym ma prawo.
Póki nie potężny się w brańmi ujarzami onami pa-
dowi Petersburski pitego jarzama ich nie
wzroli i swobod swoich wolności i niepodlegto-
ści uczestnikami nieuczyni.

Niepowodowałam nami żadna nienawiść na-
rodowa przeciw Rosyjanom wielkiego jakiego
szerepowi stawiańskiego rodu. Stodzieżymy
całkiem pierwej chwile wydarzeń nam na-
nowo niepodległości tą myślą, że potężenie
pod

panowanie swoje rozciągnie, a prawa Salak zgine
z ta w sercu poczeka, że jeśli własnej własności
i ocykany nie dozwaliby mu nieba, śmiertelna
walka, zastoił przynajmniej na chwile zagrozić
na Europejskich ludów swobody

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.